

Ewangelizacja inkulturacyjna

Monografia o. Bogusława Dąbrowskiego, to obszerne prawie trzystu stronicowe dzieło, w którym autor z perspektywy swojej pracy misyjnej wśród ludu Baganda, podjął się opisanie i analizy specyfiki ewangelizacji inkulturacyjnej w tej grupie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że autor od ponad 12 lat prowadzi na tym terenie pracę duszpasterską, interesując się przy tym bardzo kulturą afrykańską. Docenić należy zatem wysiłek jaki trzeba włożyć w pokonanie bariery językowej i w zrozumienie postępowania tamtejszych ludzi a przy tym jeszcze wykazać się zdolnością przetrwania w cięższych warunkach klimatycznych, zaakceptowania miejscowego pożywienia czy nauczania się postępowania z miejscową biurokracją. Fakt, że autor dobrze poradził sobie ze stresem i zmęczeniem jakie niesie życie w społeczeństwie o innej kulturze, nauczył się języka luganda, zbudował dom dla wspólnoty franciszkanów, ma sukcesy duszpasterskie a do tego jeszcze podjął wysiłek pracy naukowej w przysłowiowym „buszu”, bez dostępu na miejscu do dobrze wyposażonych bibliotek i większego wsparcia, już zasługuje na uznanie i szacunek.

Celem rozprawy było ukazanie procesu ewangelizacji inkulturacyjnej ludu Baganda i jej wpływu na zmiany zachodzące w kulturze tej grupy etnicznej, a zarazem zilustrowanie ubogacania skarbcza Kościoła niektórymi wartościami kultury miejscowej.

Rozdział pierwszy przedstawia metody i zjawiska inkulturacji w kontekście historycznych metod ewangelizacji sięgających czasów św. Pawła, a kończy ukazaniem koncepcji misji na podstawie dokumentów Soboru Watykańskiego II. Autor krytycznie się też w nim ustosunkowuje do praktyk europocentrycznych z przeszłości, jak i współczesnej globalizacji, słusznie przeciwstawiając je pojęciu inkulturacji. Wyjaśniając nazewnictwo wchodzące w relacje z omawianym pojęciem, zamiast użycia bardziej ogólnego terminu „adaptacja” mógłby jeszcze zmierzyć się z dawniej często używanym określeniem „asymilacja”, który odnosi się do utraty własnej tożsamości. W jego kontekście można by jeszcze w inny sposób podkreślić przewagę inkulturacji nad innymi formami zmian kulturowych. Pokazać, że jest ona wprawdzie rodzajem akulturacji ale nie asymilacji, gdyż dzięki chrześcijaństwu wzbogaca tylko miejscową kulturę ale nie odbiera jej prawa do własnej specyfiki i tożsamości, jak było to w okresie dominacji postaw europocentrycznych, czy jak się dzieje dziś pod wpływem procesów globalizacyjnych.

W rozdziale drugim autor omawia historię, kulturę i religię ludu Baganda w kontekście uwarunkowań, którym podlegały. Z przyjemnością muszę odnotować w tym miejscu, że jako antropolog kultury, nie znajduję tu żadnych poważniejszych uchybień czy też błędów metodologicznych, a mogłem sądzić, że właśnie to te tematy, dadzą mi pole do głębszej krytyki pracy doktoranta. Z uwagi tylko na fakt, że autor rozprawy nie definiuje nigdzie takich terminów, jak „ród”, „klan” czy „plemię”, których używa w pracy (w ostatnim przypadku także niestety wobec ludu, czy też grupy etnicznej Baganda), to zadałbym mu w tym kontekście pytanie, jak się je definiuje i rozróżnia na gruncie współczesnej socjologii i antropologii?

W kolejnych następnych trzech rozdziałach, autor prezentuje w zasadzie historię ewangelizacji ludu Baganda i problemy na które ona natrafiała. Poczynając od czasów, gdy obowiązywała europocentryczna koncepcja misji poprzez okres odnowy i dojrzewania Kościoła w Bugandzie, na przykładzie diecezji Kasana-Luweero aż po utrwalenie się i rozwój na jej terenie sieci parafialnej i stacji misyjnych w czasach współczesnych. Podkreślić należy, że materiał historyczny, który autor wykorzystuje jest starannie udokumentowany.

Dopiero jednak w rozdziale szóstym, siódmym i ósmym autor prezentuje się czytelnikowi jako ekspert w dziedzinie inkulturacji, której ta część pracy jest poświęcona. Są to niewątpliwie najważniejsze z punktu widzenia tematu rozprawy i najbardziej interesujące jej rozdziały, w których autor próbuje opisać specyfikę ewangelizacji inkulturacyjnej w grupie Baganda i tym samym odpowiedzieć na najważniejsze pytania postawione w swojej rozprawie. Szkoda, że temu kluczowemu dla pracy zagadnieniu poświęca tylko 68 stron swej blisko trzystu stronicowej rozprawy. Poza tym, choć wspomniane trzy rozdziały zostały napisane w jakimś stopniu pod wpływem własnych obserwacji i rozmów, to autor niestety nic o nich nie wspomina (nie licząc dosłownie jednego zdania w ostatnim akapicie rozprawy), nie mówiąc już o zapewne równie ciekawych ich kontekstach. Szkoda, że nie udało się ojcu Bogusławowi Dąbrowskiemu szerzej wykorzystać swoich dwunastoletnich obserwacji, gdyż to właśnie dzięki nieraz, takim szczegółom, jak np. opisane przez niego zdarzenie ze starszą osobą, na którą podniósł kiedyś głos, gdy dokonała kradzieży i reakcji w postaci oburzenia miejscowych autorytetów, rozprawa ta przestaje być konwencjonalną, misjologiczną, monografią historyczną. Z punktu widzenia antropologii w każdym bądź razie, niedostateczne wykorzystanie własnych obserwacji jest największą słabością tej pracy.

Ostatni, dziewiąty rozdział rozprawy, autor poświęca troszeczkę Kościoła o sprawy tego świata czyli pomocy w rozwoju. W zakończeniu dochodzi do konstatacji, że Kościół w Ugandzie przyjął się w miejscowej kulturze i będąc pielęgnowany przez miejscowych kapłanów oraz świeckich liderów, powinien w przyszłości wydać owoce świętości Kościoła lokalnego. Następnie konfrontuje jeszcze swą generalną tezę z wnioskami, jakie wyciągnął z omówienia poszczególnych problemów, które poruszył w rozprawie.

Na uznanie zasługuje zakres i sposób wykorzystanej w dysertacji literatury i źródeł zastanych. O rzetelności w ich wykorzystaniu świadczy imponująca bibliografia, na którą składa się obszerny (liczący ponad 300 pozycji) zestaw pozycji źródłowych i opracowań przeważnie w języku angielskim. Warto podkreślić, że z zakresu literatury dotyczącej bezpośrednio Ugandy, ogólnie afrykanistycznej i re-

ligioznawczej żadna z istotnych pozycji dla tej rozprawy nie została pominięta. Na pochwałę zasługują także liczne aneksy, które dołączył do pracy, szczególnie jeśli chodzi o słownik terminów w języku luganda.

Monografia o. Dąbrowskiego jest pracą zdecydowanie pionierską. Ukazuje ona na podstawie zebranego materiału, pozytywne znaczenie metody inkulturacyjnej, w dziele ewangelizacji w Ugandzie. Jednocześnie krytycznie się ustosunkowując do wcześniej obowiązującego modelu europocentrycznego. Przez takie podejście do tematu, autor wniósł istotny wkład do poznania kultury ludu Baganda pokazując jej wartości, które mogą wzbogacić Kościół lokalny, nie ukrywając jednocześnie jej cech negatywnych, które powinny być odrzucone. Wnosząc tym samym istotne treści do antropologii misyjnej i samej metody inkulturacji.

o. Bogusław Dąbrowski OFMConv, *Specyfika ewangelizacji inkulturacyjnej grupy etnicznej Baganda na przykładzie diecezji Kasana-Luweero*, Studia i Materiały Misjologiczne, Polskie Towarzystwo Afrykanistyczne, Instytut Dialogu Kultury i Religii UKSW, Warszawa 2014, ss. 312.